

Плевенски исторически четения

Pleven Historical Readings

Регионален исторически музей – Плевен
Regional Historical Museum – Pleven

Издание Publication	Конфликти и разбирателства в историята Conflicts and understandings in history
Том / година Volume / year	IV / 2025
Издател / държава Publisher / country	Регионален исторически музей – Плевен, България Regional Historical Museum – Pleven, Bulgaria
Автор(и) Author(s)	Богдан Андреев Bogdan Andreev
Институция Affiliation	Военна академия „Г. С. Раковски“ Rakovski National Defence College
Заглавие Title	СРЕЩИТЕ МЕЖДУ АМЕРИКАНСКИЯ ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕЙГЪН И СЪВЕТСКИЯ РЪКОВОДИТЕЛ МИХАИЛ ГОРБАЧОВ – ВАЖЕН ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА МЕЖДУБЛОКОВОТО ПРОТИВОПОСТАВЯНЕ THE MEETINGS BETWEEN THE AMERICAN PRESIDENT RONALD RAEGAN AND THE SOVIET LEADER MIKHAIL GORBACHOV – AN IMPORTANT FACTOR FOR OVERCOMING THE CONTRADICION BETWEEN THE BLOCKS
Страници Pages	586-597
Постоянен адрес Permanent URL	https://plevenhistoricalreadings.eu/articles/phr-4-586/

СРЕЩИТЕ МЕЖДУ АМЕРИКАНСКИЯ ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕЙГЪН И СЪВЕТСКИЯ РЪКОВОДИТЕЛ МИХАИЛ ГОРБАЧОВ – ВАЖЕН ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА МЕЖДУБЛОКОВОТО ПРОТИВОПОСТАВЯНЕ

Богдан Андреев

Военна академия „Г. С. Раковски“

Резюме: Първата половина на 80-те години на XX в. са белязани от ескалация в напрежението между двата основни военнополитически блока на Изтока и Запада. С идването на власт на Михаил Горбачов в СССР започва промяна във външно и вътрешнополитическия курс на страната. Следва затопляне на отношенията със САЩ. Личните срещи между американския президент Р. Рейгън и съветския ръководител М. Горбачов значително допринасят за спад в международното напрежение.

Ключови думи: военнополитически блок; противопоставяне; разведряване; външнополитически отношения; ядрена война.

Още по време на Втората световна война (1939 – 1945 г.) по различни поводи се усеща определено напрежение между важните участници в антихитлеристката коалиция – САЩ и СССР. След края на военния конфликт обхвата на противоречията значително се разширява. През 1946 г. в САЩ британският политик Уинстън Чърчил произнася знаменитата си реч, в която образно говори за „желязната завеса“, спуснала се над Стария континент¹. Европа и светът се оказват разделени на два военнополитически блока. През 1949 г. западните демокрации създават

¹ Петров, Пламен Д. Можеше ли да бъде избегната Студената война: 52 години от Фултънската реч на Чърчил. – Българска армия, 14434, 5 март 1998, ISSN 0861 – 4407, с. 11.

НАТО, а през 1955 г. Съветският съюз и държавите под негов контрол от Източна Европа сключват Варшавския договор. В продължение на няколко десетилетия човечеството е в хватката на Студената война. На нейния фон, в някои достатъчно „горещи“ регионални стълкновения, ясно се проявява двуполусното противопоставяне. В конфликта на корейския полуостров от 1950 до 1953 г. силите на Юга се поддържат от САЩ и неговите съюзници, а тези на Севера – от СССР и комунистически Китай. Войната във Виетнам (1955 – 1975 г.) също ангажира категорично Запада и Изтока. През 1952 г. към НАТО се присъединяват две балкански страни – Турция и Гърция². Три години по-късно същото прави и Западна Германия. Берлинската криза от 1961 г. е преодоляна, но е сериозно изпитание за запазването на мира между двата блока.

Приема се, че към началото на 60-те години на XX в. САЩ и неговите съюзници имат военно превъзходство по отношение на ядреното въоръжение. По това време на територията на Турция са разположени американски ракети „Юпитер“, със среден радиус на действие. При евентуален военен конфликт между НАТО и Варшавския договор, тези оръжия са в състояние да нанесат значителни поражения на СССР. Отчитайки този факт, съветското държавно-политическо и военно ръководство инициира доставянето в Куба на ядрени ракети. Кризата се развихря през 1962 г., когато във Вашингтон получават категорични доказателства за наличието на противникови ракети близо до американските брегове. Човечеството се изправя пред реалната опасност от разпалването на мащабна война с използване на ядрено оръжие и непредсказуеми последици³. След осъществените контакти между САЩ и СССР ситуацията е овладяна. Въпреки това рискът от разразяването на обхванат ядрен конфликт остава.

През 70-те години на миналия век между Запада и Изтока се развиват процеси, свързани с разведряване в международните отношения. В предишното десетилетие СССР активно се въоръжава, което води до ядрен паритет, но и двете страни осъзнават, че последиците от мащабна ядрена война ще са катастрофални. На най-високо равнище между Съветския съюз и САЩ се провеждат преговори за ограничаване на стратегическото въоръжение. Срещите се осъществяват в Хелзинки, столицата на неутрална Финландия. През 1972 г. е подписан САЛТ – 1 и започват разговори за САЛТ – 2. Хелзинкските споразумения от 1975 г. засягат

² Баев, Йордан, 2010, Системата за европейска сигурност и Балканите в годините на Студената война. София: Издателство „Дамян Яков“. ISBN 978-954-527-485-5, с 63.

³ Митев, Трендафил. Карибската политическа криза 1962 година: по документи от българските архиви. – Военноисторически сборник, 1999, 6, ISSN0204 – 4080, с. 85 – 128.

различни аспекти в международен план. Активизират се икономическите взаимоотношения, включително търговския стокообмен. Осъществяват се общи инициативи в усвояването на космоса. Повдига се и така неудобната за СССР и Източния блок тема, свързана със спазване на човешките права.

Разведряването приключва в самия край на 1979 г. Съветското ръководство се намесва във вътрешнополитическата ситуация в съседен Афганистан, като изпраща свои войски. В следващите десет години това коства изразходването на значителен военен и финансов ресурс. Международната популярност на СССР спада, а отношенията Запад – Изток сериозно се изострят. На проведените през ноември 1980 г. в САЩ президентски избори превес взема кандидатурата на Роналд Рейгън. На 20 януари 1981 г. той встъпва в длъжност като четиридесетия американски президент. Р. Рейгън е известен с консервативните си виждания и особено яркия си антикомунизъм. Във вътрешнополитическо отношение са предприети сериозни мерки за преодоляване на икономическите трудности, а външната политика е насочена основно срещу Съветския съюз. В началото на десетилетието между Вашингтон и Москва се натрупва напрежение, заплашващо да прерасне в мащабен военен конфликт. По това време на власт в СССР продължава да е възрастният и вече болен Леонид Брежнев. Понякога публичните му изяви пораждат съмнения доколко е в състояние да управлява огромната страна. След неговата смърт през 1982 г. генерален секретар на ЦК на КПСС става Юрий Андропов. Той също е с влошено здраве и две години по-късно, през 1984 г., умира. Следващият съветски ръководител Константин Черненко е на власт още по-малко – кончината му е през 1985 г. Пред съветското държавно и политическо ръководство само в рамките на няколко години отново се поставя въпроса за избор на нов съветски лидер.

В условията на междублоково противопоставяне, на вътрешни икономически и социални проблеми, на 11 март 1985 г. управлението в СССР е поето от Михаил Горбачов. За разлика от тримата си предшественици, той е сравнително млад, на 54 години, и е първият съветски ръководител роден след Октомврийската революция от 1917 г. Новият генерален секретар инициира обхватни реформи в страната, станали известни като „преустройство“. Във вътрешен план е необходимо да се преодолее все по-задълбочаващото се изоставане от повечето развити западни държави, особено в икономическата сфера. Обявената „гласност“ дава надежда, че в СССР също е възможно да съществува свобода на словото и печата. Сериозни са предизвикателствата пред външ-

ната политика. Повечето управляващи и на Запад и на Изток разбират, че при глобален военен конфликт с използване на ядрено оръжие последиците ще са катастрофални. Съветският ръководител се обявява за осъществяване на широк диалог с лидерите на САЩ и другите западни държави, като необходима стъпка за овладяване на международното напрежение⁴.

Срещата в Женева. Още преди самото ѝ провеждане, тя е предшествана от разговори на високопоставени представители от американска и съветска страна. Очакваните резултати от срещата на американския президент и съветския лидер на моменти са противоречиви – съществуват и оптимистични и песимистични прогнози⁵. В СССР се приема, че със съвместни усилия може да се положи основата за бъдещо позитивно развитие на съветско-американските отношения⁶. На 19 ноември 1985 г. в 10 часа сутринта М. Горбачов пристига във вила „Флор до“. На главния вход той е посрещнат от Р. Рейгън. Интересът към срещата от страна на средствата за масова информация е огромен и в продължение на известно време двамата лидери отговарят на зададените им журналистически въпроси. Едва след това те се оттеглят за разговор, който по предварителни данни трябва да трае около 15 – 20 минути, но продължава повече от час. След кратка почивка в 11,30 часа, към тях се присъединяват и придружаващите ги официални лица. Общата среща приключва в 12,15 часа. На специално организирана пресконференция завеждащия отдел в ЦК на КПСС Л. Замятин дава информация относно хода на беседите и подчертава, че и от двете страни е постигнато съгласие да се запази конфиденциалният характер на последващите разговори до края на срещата. В 14,35 часа Р. Рейгън и М. Горбачов отново са заедно, придружени от съответните официални лица. След 15,45 часа американският президент предлага на съветския ръководител да се разходят в парка на вилата. Разговорите продължават около час в малка сграда на брега на намиращото се тук езеро в присъствието на преводач и фотограф. Същия следобед се състои среща и между съпругите на двамата лидери – Нанси Рейгън и Раиса Горбачова. Вечерта в представителството на СССР при службите на ООН в Женева на Булеварда на мира, М. Горбачов и неговата съпруга дават вечеря в чест на Р. Рейгън и съпругата му. Представители и на двете страни заявяват, че проведения през деня диалог е протекъл в добра атмосфера⁷.

⁴ В-к Работническо дело, бр. 281 от 8 октомври 1985, с. 1, 5.

⁵ Пак там, бр. 309 от 5 ноември 1985, с. 1, 5.

⁶ Пак там, бр. 319 от 15 ноември 1985, с. 6.

⁷ Пак там, бр. 324 от 20 ноември 1985, с. 1.

На 20 ноември 1985 г., от 10,08 до 11,17 часа Р. Рейгън и М. Горбачов разговарят насаме в мисията на Съветския съюз в Женева. След това към тях се присъединяват американски и съветски официални лица. По обяд е организирана пресконференция на която Л. Замятин споделя, че основно се разискват проблеми свързани с международната обстановка, съветско-американските отношения, прекратяване на военната надпревара и др. В 14,30 часа разговорите са подновени и продължават 71 минути. След това американският президент и съветският ръководител разговарят насаме. Същия ден сутринта Н. Рейгън и Р. Горбачова вземат участие в церемонията по полагането на основния камък на Музея на Международния Червен кръст. По-късно президентът на Швейцарската конфедерация дава прием в част на двамата лидери и съпругите им. Вечерта Р. Рейгън и неговата съпруга дават вечеря на М. Горбачов и съпругата му.⁸

След завършването на срещата в Женева и двете страни са единодушни, че въпреки някои разногласия по редица ключови въпроси, разговорите на най-високо равнище са имали положителен резултат, а по определени проблеми се стига до конкретни споразумения. Подчертава се, че всеки конфликт между САЩ и СССР би имал катастрофални последици. В тази връзка се посочва, че не трябва да се допуска разгарянето на война – с използване или без на ядрено оръжие. Двете страни се обединяват около идеята за съкращаване на ядрените оръжия на страните с 50%., заедно с пълна забрана на химическите оръжия и унищожаване на запасите от тях. И американският президент, и съветският лидер потвърждават, че ще се придържат към Договора за неразпространение на ядреното оръжие. Определен напредък се постига при обсъждането на въпроси, като задълбочаване на съветско-американските контакти на различни нива, развитие на търговско-икономически, научно-технически, културни и образователни връзки⁹. По-късно Р. Рейгън споделя, че при тази първа среща между двамата М. Горбачов му е направил впечатление на човек, който твърдо вярва в предимствата на комунистическата система¹⁰.

Срещата в Рейкявик. Тя се състои почти година по-късно, на 11 и 12 октомври 1986 г., в Исландия. Американският президент и неговият екип пристигат в столицата Рейкявик на 9 октомври¹¹. На следващия ден, 10 октомври, делегацията оглавявана от

⁸ Пак там, бр. 325 от 21 ноември 1985, с. 1, 5.

⁹ Пак там, бр. 326 от 22 ноември 1985, с. 1, 7.

¹⁰ **Рейгън, Роналд**, 1991, Почти интимни мемоари. София: „Глобус“, с. 20.

¹¹ В-к Работническо дело, бр. 283 от 10 октомври 1986, с. 1, 7.

генералния секретар на ЦК на КПСС каца на международното летище „Кефлавик“¹². Разговорите между Р. Рейгън и М. Горбачов започват в 10,30 часа сутринта на 11 октомври във вилата „Хъовди“ и завършват не както е предвидено в 17,30 часа, а с четвърт час по-късно. На тях са допуснати ограничен кръг кино-, фото-, и телевизионни репортери и то съвсем за кратко. Според официалните изявления основно диалога е насочен към развитието на съветско-американските отношения, прекратяване на надпреварата във въоръжаването, отказ от ядреното оръжие и забрана на ядрените опити¹³.

На 12 октомври разговорите започват малко преди 10,00 часа и с известно прекъсване, между 13,30 и 15,00 часа, продължават до късно вечерта. В 20,00 часа М. Горбачов дава пресконференция. Съветският лидер заявява, че на инициативите и предложенията свързани с ограничаване на надпреварата във въоръжаването и постигане на траен мир в света, американската страна е отговорила твърде уклончиво. На Р. Рейгън е представен план за намаляване на стратегическите въоръжения с 50%, като до края на столетието те да бъдат напълно премахнати, а също така да се ликвидират американските и съветските ракетно-ядрени оръжия в Европа. В момента, в който двете преговарящи страни са близо до постигане на споразумение, казва М. Горбачов, американците стопират преговорите¹⁴. Според съветското виждане причината за това е, че САЩ се стремят да запазят военното си превъзходство чрез Инициативата за стратегическа отбрана (ИСО), известна още като „Звездни войни“¹⁵. Съветската делегация демонстрира готовност за множество отстъпки, но така и не се стига до конкретни договорености¹⁶. Независимо от това диалогът между САЩ и СССР остава отворен.

Срещата във Вашингтон. След малко повече от година се осъществява нова съветско-американска среща на най-високо равнище. Тя се провежда в рамките на няколко дена през декември 1987 г. в столицата на САЩ Вашингтон. Очакванията за постигане на реален напредък в разоръжаването и укрепването на световния мир са големи¹⁷. Още следобед на 7 декември на летището във военната база Ендрюс, край Вашингтон, каца самолета със съветската делегация. Началото на официалната част

¹² Пак там, бр. 284 от 11 октомври 1986, с. 1.

¹³ Пак там, бр. 285 от 12 октомври 1986, с. 1.

¹⁴ Пак там, бр. 286 от 13 октомври 1986, с. 1.

¹⁵ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 68, а. е. 2286, с. 16 – 17.

¹⁶ Далош, Дъорд, 2014, Горбачов. Биография. Човек и власт. София: Entusiast. ISBN 978-619-164-109-3, с. 82 – 83.

¹⁷ В-к Работническо дело, бр. 341 от 7 декември 1987, с. 1, 6.

на посещението започва в 10,00 часа на 8 декември в парка на Белия дом, като на М. Горбачов и съпровождащите го лица са отдадени най-високи почести. На събитието присъстват освен Р. Рейгън, неговата съпруга и представители на американския елит. Това е третата среща между двамата лидери и първото посещение на М. Горбачов в САЩ. Част от консервативните среди в Америка са настроени критично към развитие на диалога между Запада и Изтока, като дори смятат, че като политик Р. Рейгън е проявил известна слабост¹⁸. Въпреки подобни твърдения, американският президент открито демонстрира положително отношение към Съветския съюз и неговото ръководство¹⁹. След церемонията по посрещането Р. Рейгън и М. Горбачов разговарят насаме, само с присъствието на преводачите в Овалния кабинет на Белия дом. В 13,45 часа в Източния салон отново на Белия дом се събират американските и съветските представители. Американският президент и съветският ръководител слагат подписите си под Договора за ликвидиране на ракетите със среден и помалък обсег. Още преди акта на подписването Р. Рейгън заявява: „Договорът, който ще подпишем днес, е прекрасен пример за това как се възнагражда търпението“ и добавя: „За първи път в историята, езикът на контрола над оръжията бе заменен с езика на съкращаването им“. От своя страна М. Горбачов отбелязва: „...договорът, чийто текст лежи на тази маса дава голям шанс, позволяващ да излезем най-сетне на пътя, който ще ни отдалечи от надвисналата катастрофа“. По-късно се състои следваща среща между тях, а вечерта в Белия дом е дадена тържествена вечеря в чест на съветската делегация²⁰.

На 9 декември официалната програма на М. Горбачов и придружаващите го лица също е наситена. Провеждат се разговори на различни равнища, свързани с развитие на двустранните отношения в икономическата, военната, научната и образователната сфера. През този ден съветският ръководител отново се среща с Р. Рейгън. Основно вниманието е съсредоточено върху въпроса за съкращаването на стратегическите ядрени въоръжения²¹. И двамата държавници съзнават огромното значение на постигането на тази цел – намаляване наполовина на американските и съветските стратегически ракети²². Вечерта в съветското посолство е организиран прием в чест на Р. Рейгън и съпругата му. На 10 де-

¹⁸ Пак там, бр. 342 от 8 декември 1987, с. 1, 5.

¹⁹ ЦДА, Ф. 1Б, оп. 68, а. е. 3342, л. 58 – 60.

²⁰ В-к Работническо дело, бр. 343 от 9 декември 1987, с. 1, 5.

²¹ Пак там, бр. 344 от 10 декември 1987, с. 1.

²² **Рейгън, Роналд**, 1991, Почти интимни ..., с. 21.

кември сутринта М. Горбачов отново се среща с американския президент, а в 14,00 часа се състои официалната церемония по изпращането на съветската делегация. По-късно съветският лидер говори на пресконференция, предизвикала оправдан журналистически интерес²³. Срещата във Вашингтон завършва с обща съветско-американска декларация на високо равнище²⁴. По време на престоя на съветското представителство в САЩ двамата лидери осъществяват по-близък контакт включително и техните съпруги. Р. Рейгън си позволява повдигането на някои неудобни политически въпроси, а реакцията на съветския ръководител на моменти е доста остра. Независимо от това диалогът между тях е разчупен, провеждат се и „по-интимни“ разговори. Пред М. Горбачов американският президент разказва анекдоти осмиващи съветската политическа действителност²⁵.

Срещата в Москва. Положителното развитие на съветско-американските отношения води до осъществяването на нова среща на най-високо равнище през следващата 1988 г. На 29 май Р. Рейгън, неговата съпруга и придружаващите ги лица кацат на летище „Внуково – 2“. Посреща ги бившият посланик в САЩ и дългогодишен ръководител на съветската дипломация Андрей Громико. За американския президент това е първо посещение в СССР. Той вече е на 77 години, но демонстрира жизненост и позитивно настроение. След официалната церемония кортежът с гостите се насочва към столицата, а 45 минути по-късно делегацията е в Кремъл. В Георгиевската зала на Големия кремълски дворец М. Горбачов и съпругата му Р. Горбачова отправят поздравление към семейство Рейгън. Двамата лидери произнасят речи – първо съветският ръководител, а после американският президент, след което се оттеглят в Екатерининската зала, където разговарят насаме (само с преводачите) в продължение на 1 час и 11 минути. Р. Рейгън и неговата съпруга отседат в резиденцията на американските посланици, разположена в близост до Кремъл. Въпреки натоварената програма, още първия ден по тяхно желание се разхождат по известната улица Арбат и получават приветствия от много граждани. Вечерта е организирана пресконференция, която запознава обществеността с водените разговори²⁶.

Сутринта на следващия ден, 30 май, пак в Екатерининската зала продължават разговорите между Р. Рейгън и М. Горбачов.

²³ В-к Работническо дело, бр. 345 от 11 декември 1987, с. 1, 7.

²⁴ Пак там, бр. 346 от 12 декември 1987, с. 1, 4.

²⁵ **Рейгън, Роналд**, 1991. Почти интимни ..., с. 20 – 23.

²⁶ В-к Работническо дело, бр. 151 от 30 май 1988, с. 1, 6.

Срещата продължава 1 час и 40 минути, като на нея присъстват американски и съветски представители. Обсъждат се широк кръг от въпроси: правата на човека; 50% съкращаване на стратегическите ядрени оръжия; съкращаване на въоръжените сили и обикновените оръжия в Европа; задълбочаване на сътрудничеството в икономиката, културата и науката, включително осъществяване на съвместен космически полет до Марс. След обяд президентът на САЩ приема в резиденцията на американските посланици група съветски дисиденти. В края на деня отново се провежда официална пресконференция. В Гранатовата палата на Кремъл М. Горбачов и съпругата му дават вечеря в чест на семейство Рейгън. Сред гостите са политици, военачалници, дейци на науката, културата и изкуството, а също и представители на духовенството²⁷.

Сутринта на 31 май лидерите на САЩ и СССР отговарят на редица журналистически въпроси, а след това в работния кабинет на М. Горбачов се състои среща „на четири очи“. По-късно, по желание на Р. Рейгън се организира разходка из Кремъл и Червения площад. В разговори с жителите на съветската столица се засягат различни теми от обществената, политическата и социалната сфера. През деня в Големия Кремълски дворец в присъствието на американския президент и съветския ръководител, както и на съответните официални лица се подписват документи свързани с контрола над ядрените оръжия; сътрудничество в областта на науката, техниката, образованието и културата; усвояването на космоса; използването на атомната енергия за мирни цели. След церемонията М. Горбачов отново се среща с представители на медиите, а Р. Рейгън разговаря с дейци от средите на интелигенцията, с преподаватели и студенти от Московския държавен университет. Съпругата на американския президент Н. Рейгън посещава Ленинград (сега Санкт Петербург), където разглежда Ермитажа и Петродвореца. Денят завършва с вечеря в резиденцията на американския посланик дадена от семейство Рейгън в чест на М. и Р. Горбачови и размяна на речи между двамата лидери²⁸.

На 1 юни 1988 г., в 11,45 часа във Владимирската зала на Големия кремълски дворец, в присъствието на американски и съветски официални лица, двамата лидери подписват протокола за размяната на ратификационните грамоти по Договора между САЩ и СССР за ликвидиране на ракетите със среден и с по малък обseg. Съветският ръководител произнася слово, в което

²⁷ Пак там, бр. 152 от 31 май 1988, с. 1, 5.

²⁸ Пак там, бр. 153 от 1 юни 1988, с. 1 – 4.

подчертава огромното значение на постигнатите споразумения за запазването и укрепването на световния мир. След него говори Р. Рейгън, като посочва че въпреки постиганото досега, е необходимо да се направи още много в посока на разоръжаването – сключване на договор за съкращаване на стратегическите оръжия. По традиция е отделено определено време за медиите. Заключителният диалог от срещата се състои в Екатерининската зала на Кремъл. Двете делегации разглеждат широк кръг от въпроси: разоръжаването, регионалните конфликти, хуманитарни проблеми, двустранните отношения. Приета е съвместна обща декларация за срещата на високо равнище, в която се подчертава решимостта за недопускане на каквото и да е военно стълкновение между САЩ и Съветския съюз. По-късно и Р. Рейгън и М. Горбачов дават пресконференции. Вечерта завършва с тържествено представление на балета на Балшой театър, на което присъстват американският президент и съветският ръководител със съпругите си.²⁹

Посещението на американската делегация в Москва завършва на 2 юни 1988 г. Официалната церемония по изпращането се провежда в Георгиевската зала на Големия кремълски дворец. В речите си Р. Рейгън и М. Горбачов още веднъж изтъкват важността на осъществените договорености и изразяват убеденост, че позитивният диалог трябва да продължи. Вече на тръгване американският президент показва на М. Горбачов броя на списание „Тайм“, което го определя за „Човек на годината“ и моли за автограф, който получава. „Ние се разделяме като приятели“ заявява Р. Рейгън. От Кремъл кортежа се отправя към летище Внуково – 2.³⁰

Краят на 80-те и началото на 90-те години на XX в. са белязани от значителни обществено-политически и икономически промени. В края на 1988 г. в САЩ се провеждат избори, които са спечелени от дотогавашния вицепрезидент Джордж Буш. Той встъпва в длъжност на 20 януари 1989 г.³¹ По това време в Източния блок назрява радикална трансформация. През втората половина на годината в социалистическите страни от Източна Европа управляващите режими падат и се поставя началото на обхватни демократични реформи. През 1991 г. престават да съществуват Варшавският договор и Съвета за икономическа взаимопомощ

²⁹ Пак там, бр. 154 от 2 юни 1988, с. 1 – 5.

³⁰ Пак там, бр. 155 от 3 юни 1988, с. 1 – 5.

³¹ **Вачков, Даниел и Колев, Валери**, 2014, Енциклопедичен речник по история. Светът и България, 1900 – 2003. София: Еквус Арт. ISBN 954-8029-46-4. Постскриптим ISBN 954-91122-2-5, с. 90.

(СИВ). СССР е изправен пред сериозни политически, социални и икономически проблеми. Управляващите все по-трудно овладяват негативните изяви. В някои райони на огромната страна се стига до открит сепаратизъм. След неуспешния опит за преврат от август 1991 г. Комунистическата партия на Съветския съюз (КПСС) е разпусната. Няколко месеца по-късно, в края на декември 1991 г. СССР престава да съществува.

Срещите между двамата мъже, които ръководят супер силите САЩ и СССР през 80-те години на XX в., безспорно са важна част от историята на междублоковото противопоставяне. Първата половина на десетилетието е известна със сериозно напрежение в света, заплашващо да прерасне в открит ядрен конфликт. В такава ситуация се състои срещата в Женева. Макар много политици и общественици да не очакват нещо сериозно от нея, тя поставя началото на двустранни отношения, достатъчно различни от съществуващите преди това. Въпреки че американският президент е известен със своя консерватизъм и антикомунизъм, Р. Рейгън и М. Горбачов осъществяват диалог полезен за разведряването между Запада и Изтока. Следващата среща в Рейкявик обаче не води до очакваните резултати. В условията на все по-задълбочаващи се икономически и социални проблеми Съветският съюз е склонен на редица отстъпки, но американските управляващи имат някои резерви към направените предложения. На срещата във Вашингтон повечето от различията са преодолени и се стига до подписването на Договора за ликвидиране на ракетите със среден и по-малък обseg. По това време личните контакти между Р. Рейгън и М. Горбачов излизат извън протоколните рамки и протичат в определено позитивна атмосфера. На срещата в Москва са постигнатите важни договорености по различни проблеми, като добрите отношения между двамата лидери се запазват. Вследствие на диалога между американския президент и съветския ръководител е осъществен сериозен напредък в процеса на разоръжаване и съхраняване на световния мир в последните години на Студената война.

THE MEETINGS BETWEEN THE AMERICAN PRESIDENT RONALD RAEGAN AND THE SOVIET LEADER MIKHAIL GORBACHOV – AN IMPORTANT FACTOR FOR OVERCOMING THE CONTRADICION BETWEEN THE BLOCKS

Bogdan Andreev

Rakovski National Defence College

Abstract: The first half of the 80-ies of 20th century are marked by escalated tension between the two main military and political blocks – Eastern and Western. When Gorbachov came into power in the USSR there was a change in the way of the foreign and internal policy led in the country. The relationships with the USA became more friendly. As a result of the personal meetings between the American president R. Raegan and the Soviet leader M. Gorbachov there was a considerable decrease in the political tension on international level.

Keywords: military and political block; contradiction; easing up of the atmosphere; foreign-political relationships; nuclear war.

Гл. ас. д-р Богдан Андреев

Институт „Перспективни изследвания за отбраната“

Секция „Военноисторически изследвания“

Военна академия „Георги Стойков Раковски“

София, бул. „Евлоги и Христо Георгиеви“ № 82

ORCID ID: 0009-0008-4001-2520

E-mail: b.andreev@rndc.bg